

АЛЛИТЕРАЦИЯ — шеърий нутқда, қисман насрий асарларда бир хил товушлар такрорига асосланган фонетик-стилистик усул. Аллитерация унли ёки ундош товушлар иштирокида ҳосил бўлганлигига қараб икки хилга ажратилади: вокал аллитерация унли товушлар ҳамоҳанглиги натижасида юзага келади; консонант аллитерация ундош товушлар уйғунлиги асосида ҳосил бўлади. Қадимги туркий адабиётда аллитерация етакчи тасвир усулларида бири бўлган:

Жалвин анинг кўзи Желкин анинг ўзи Тўлун айин юзи Жарди менинг юрак.

Муаллиф севгилисини таърифлаяпти: унинг кўзи киши (қўнглини) овлайдиган сеҳргардир, юзи тўлин ойдир. Қараши билан у мени отиб, юрагимни ёрди.

Унинг утти қалиқ, қулар қатгура, қизил ағзи қантағ, қашу қабқара.

Немис, швед, қирғиз, қозоқ шеъриятида аллитерация таянч унсурлардан бири саналади. У ҳозирги ўзбек шеъриятида ҳам тасвир воситаларидан бири сифатида қенг қўлланади.

Масалан:

Жаллод қўзлар, қааттол қарашлар қилиқлардай қарқайдилар... О, бунчалар назокатлидир қилиқ қўллар, қилиқ қоматлар!.. (Қирожиддин Саййид)

Баъзан бутун бошли шеър аллитерация асосида яратилиши ҳам мумкин. Наманганлик шоир

Темурбек қаламига мансуб қуйидаги «Оймому» шеъри шундай ёзилган:

Ойдиндаги оқ оту Оқшомдаги оҳуми Осмондаги Оймому?

Ойдиндаги оқ олма, Оқшомдаги овлоқми Осмондаги Оймому?..